تاثیر تشکیل وزارت بازرگانی بر واردات گندم

روند واردات گنـــدم و همچنین قیمت جهانی آن نشـــان می‌دهد چنانچه دولت بخواهد کسری سه میلیون تنی ذخایر اســـتراتژیك خود را از طریق واردات تأمین کند، باید به صورت میانگین برای هر تن گندم ۳۰۰ دلار بپردازد.

هفته گذشته نیز نمایندگان مجلس شورای اســـلامی با کلیات تشکیل «وزارت تجارت و خدمات بازرگانی» موافقـــت کردند. در همین خصوص دکتر عبدالمجید شیخی، کارشناس کشاورزی گفت: با تشکیل این وزارتخانه که با لابی‌های فراوانی در مجلس رأی آورده است، واردات محصولات کشـــاورزی از جمله گندم به وفور اتفاق خواهد افتاد و باید شاهد کاهش تولید در کشور باشیم که این امر می‌تواند خودکفایی محصولات کشاورزی را به ورطه نابودی بکشاند.

وی افزود: لابی‌هـــای موجود هرگز اجازه نخواهند داد دولـــت نرخ خرید تضمینی گندم را متناسب با تورم افزایش دهد و حتی سیلوسازی را امری غیراقتصادی تلقی می‌کنند.

متوسط هزینه تولید ۴/۵ تن گندم در طرح هکتار

شخم	۳۰۰/۰۰۰ تومان
دیسک	۲۵۰/۰۰۰ تومان
تسطیح زمین	۲۵۰/۰۰۰ تومان
کشت	۲۵۰/۰۰۰ تومان
مرزبندی	۶۰/۰۰۰ تومان
بذر	۷۵۰/۰۰۰ تومان
کودشیمیایی اوره	۸۰۰/۰۰۰ تومان
کودشیمیایی فسفات و پتاس	۶۰۰/۰۰۰ تومان
سایر کود (آلی-ریزمغذی)	۵۰۰/۰۰۰ تومان
حمل کود و بذر	۱۰۰/۰۰۰ تومان
جمع هزینه‌ها	۱۰/۰۰۵/۰۰۰ تومان
سم حشره‌کُش و آفات	۳۰۰/۰۰۰ تومان
سم پاشی و اجاره	۲۴۰/۰۰۰ تومان
هزینه سوخت یا برق	۱/۰۰۰/۰۰۰ تومان
دستمزد کارگری	۱/۸۰۰/۰۰۰ تومان
برداشت	۳۵۰/۰۰۰ تومان
حمل تا مرکز تحویل	۲۲۵/۰۰۰ تومان
بیمه محصول	۸۰/۰۰۰ تومان
اصلاح خاک	۷۰۰/۰۰۰ تومان
استهلاک چاه تأمین آب و تأسیسات	۷۰۰/۰۰۰ تومان
سم علف‌کُش	۳۵۰/۰۰۰ تومان
درآمد ناشی از فروش کاه و کلش کسر می‌شود	۵۰۰/۰۰۰ تومان
جمع هزینه پس از کسر درآمد	۹/۵۰۵/۰۰۰ تومان
هزینه‌های متفرقه ۵٪	۴۷۲/۲۵۰ تومان
جمع کل هزینه تولید	۹/۹۸۰/۲۵۰ تومان
۶٪ سود سرمایه در گردش	۵۹۸/۸۱۵ تومان
خالص هزینه	۱۰/۵۷۹/۰۶۵ تومان
هزینه تمام شده در کیلوگرم	۲/۳۵۱ تومان
سود تولیدکننده ۲۲٪	۵۱۷ تومان

قیمت تمام شده هر کیلوگرم گندم
۲/۸۶۸ تومان

جام جم از احتمال واردات گندم با تأخیر در اعلام قیمت خرید تضمینی گزارش می‌دهد

خطر بازگشت به واردات گندم

امین محمودی
اقتصاد

گندم به‌دلیل اهمیت آن در سفره غذایی خانوار، مهم‌ترین کالای اساسی است که از دیرباز در زمین‌های زراعی کشور کشت شده است و حدود ۳۸ درصد از پروتئین و بیش از ۴۳ درصد از کالری مصرفی خانوارها را به طور روزانه تأمین می‌کند. به همین منظور دسترسی مردم به این ماده غذایی که معمولا به شکل نان مورد مصرف قرار می‌گیرد، برای سیاست‌گذاران از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. با این حال تولیدکنندگان این کالای استراتژیك به انحای مختلف مورد بی‌مهری مسؤولان قرار گرفته‌اند. در سال جاری نیز با تعیین نرخ ۱۷۰۰ تومان برای خرید تضمینی گندم بسیاری از کشاورزان از تحویل محصول تولیدی خود به دولت ممانعت ورزیده و آن را با قیمت بیشتری به دلالان فروختند. به همین دلیل در سال جاری کشورمان با کاهش سه میلیون تنی ذخایر گندم مورد نیاز خود روبه‌رو خواهد شد. اگر قیمت خرید تضمینی گندم برای سال آینده هم پایین‌تر از نرخ مورد انتظار کشاورزان باشد و وقایع امسال تکرار شود، آن‌گاه راهی به جز واردات آن هم با قیمت بسیار بالاتری نسبت به نرخ خرید تضمینی برای مسؤولان امر باقی نمی‌ماند. این در حالی است که ایران با منطقی کردن نرخ خرید تضمینی می‌توانست به‌راحتی نیاز خود را مرتفع سازد. به‌این ترتیب علاوه بر سال جاری در سال آینده نیز باید شاهد کاهش تولید این کالای استراتژیك در کشور باشیم چون به احتمال فراوان دولت هم مطالبات گندم‌کاران را دیر پرداخت خواهد کرد و هم به مثابه عادت همیشگی خود نرخ خرید تضمینی گندم را کمتر از میزان تورم تعیین می‌کند.

قیمت گندم در کشورهای همسایه

تفاوت قیمت گندم ایران با کشورهایی نظیر افغانستان، ترکیه و... باعث قاچاق این محصول شده است. متوسط قیمت گندم در این کشورها بین ۲۵۰۰ تا ۳۰۰۰ تومان است بنابراین دولت برای جلوگیری از قاچاق و تأمین ذخایر استراتژیك این محصول اساسی راهی جز افزایش قیمت خرید تضمینی گندم ندارد.

از طرف دیگر نرخ خرید تضمینی گندم در عراق (مقصد بیشترین حجم قاچاق گندم کشورمان) ۴۱۵۰ تومان است، بنابراین در دو سال اخیر با افزایش نیافتن منطقی نرخ خرید تضمینی گندم، قاچاق از مرزهای استان‌های خوزستان، کردستان و کرمانشاه به اوج خود رسیده است.

پرداخت با تأخیر مطالبات کشاورزان

طی سال‌های اخیر اجرای ناقص قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی توسط دولت، مشکلات بسیاری را برای کشاورزان گندمکار ایجاد کرده است.

از جمله مشکلاتی که در اجرای این قانون گریبانگیر گندمکاران شده، عدم پرداخت به‌موقع مطالباتشان است، به‌طوری که طبق قانون برنامه ششم توسعه، دولت نباید برای پرداخت مطالبات گندمکاران آنان را بیش از دو ماه منتظر نگه دارد و در صورتی که چنین اتفاقی بیفتد، باید جریمه دیرکرد پرداخت مطالبات را مطابق با بالاترین نرخ سود بانکی محاسبه و به حساب آنان واریز کند.

این در حالی است که دولت دوازدهم طی دو سال اخیر نه مطالبات گندمکاران را به‌موقع پرداخت کرده و نه جریمه تأخیر عدم پرداخت مطالبات را به حساب آنان واریز کرده است.

در همین خصوص ملك‌زاده، رئیس نظام صنفی کشاورزی گفت: یکی از عواملی که ناخواسته باعث می‌شود گندمکار اشتیاق کمتری به معامله با دولت داشته باشد، این است که دولت پول گندمش را پس از چند ماه و به‌صورت قطره‌چکانی به او می‌دهد که همین موضوع باعث می‌شود گندمکار انگیزه‌ای برای فروش گندم خود به دولت نداشته باشد.

اعلام دیرهنگام نرخ خرید تضمینی

قیمت خرید تضمینی هر کیلوگرم گندم در سال زراعی گذشته پس از هفت ماه تأخیر، در حالی ۱۷۰۰ تومان تعیین شد که طبق اعلام کارشناسان و تشکل‌های کشاورزی، با قیمت‌های جهانی اختلاف زیادی داشت به‌طوری که آنها حداقل قیمت اعلامی توسط شورای اقتصاد را بین ۱۹۰۰ تا ۲۱۰۰ می‌دانستند. در همین خصوص محمد شفیع ملك‌زاده، رئیس نظام صنفی کشاورزی و منابع طبیعی کشور گفت: در شرایط فعلی و با توجه به قیمت داخلی پایین گندم کشورمان با کمبود ذخایر روبه‌رو خواهد بود، چون اساساً سیاستگذاری دولت برای خرید تضمینی محصولات کشاورزی اشتباه بوده، به همین دلیل انتظار می‌رود کشاورزان در سال زراعی جدید از کشت این محصول امتناع کرده و همچنان منتظر اعلام نرخ خرید تضمینی باشند.

سال زراعی	۹۱-۹۰	۹۲-۹۱	۹۳-۹۲	۹۴-۹۳	۹۵-۹۴	۹۶-۹۵	۹۷-۹۶
مدت زمان تأخیر در اعلام قیمت خرید تضمینی	۷ ماه	۷ ماه	بدون تأخیر	۱ ماه	۲ ماه	۶ ماه	۷ ماه

ذخایر گندم باید چقدر باشد؟

شرکت بازرگانی دولتی تا قبل از شروع سال جاری بر اساس مصوبه شورای عالی امنیت ملی، موظف به نگهداری سه میلیون تن گندم بود، اما از فروردین امسال این شورا میزان ذخایر استراتژیك گندم را به پنج میلیون تن افزایش داده است.

با این حال و به گفته محمد شفیع ملك‌زاده، با توجه به اطلاعات، دولت در زمینه ذخایر استراتژیك گندم در سال جاری سه میلیون تن گندم کم دارد که باید به هر شکلی شده آن را تأمین کند، به همین خاطر یا باید گندم را از دلالان و کشاورزان که گندم‌هایشان را انبار کرده‌اند به قیمت بالاتری خریداری کند یا مبادرت به واردات این محصول نماید.

نرخ پیشنهادی خرید تضمینی گندم

براساس اعلام نظام صنفی کشاورزی، نرخ صحیح خرید تضمینی گندم براساس نرخ تورم باید برای سال آینده ۲۸۰۵ تومان در هر کیلوگرم باشد. این در حالی است که طبق اعلام وزارت جهاد کشاورزی باید نرخ خرید تضمینی ۲۲۹۰ تومان باشد، با وجود این بنیاد توانمندسازی کشاورزان نیز حداقل نرخ اعلامی را ۲۵۰۰ تومان می‌داند.

سال	نرخ خرید تضمینی گندم (تومان)
۱۳۹۴	۱۱۵۵
۱۳۹۵	۱۲۷۵
۱۳۹۶	۱۳۰۰
۱۳۹۷	۱۳۰۰
۱۳۹۸	۱۷۰۰

میزان تولید و خرید تضمینی گندم در دهه ۹۰

سال	تولید گندم در کشور	میزان خرید تضمینی گندم
۱۳۹۱	۸/۸	۲
۱۳۹۲	۹/۳	۴,۸
۱۳۹۳	۱۰/۵	۶,۷
۱۳۹۴	۱۱/۵	۸
۱۳۹۵	۱۴/۵	۱۱,۵
۱۳۹۶	۱۱/۷	۸,۸
۱۳۹۷	۱۲/۶	۹,۵

محمد شفیع ملك‌زاده: در حال حاضر دلالان از شرایط سوءاستفاده کرده‌اند و با پیشنهاد قیمتی بیش از نرخ خرید تضمینی (در واقع قیمت واقعی محصول) تولیدات کشاورز را می‌خرند. دولت در این شرایط انبار کشاورزان را پلمب می‌کند و اجازه نمی‌دهد هیچ کشاورزی گندم خود را به خارج از مرزهای استان خود بفروشد

کاهش یك میلیون تنی گندم با وقوع سیل

سیلاب‌های فصلی در اواخر سال ۹۷ و فروردین ۹۸ خسارات سهمگینی به مزارع گندم استان‌های خوزستان، فارس، گلستان و لرستان در تولید این محصول حیاتی وارد کرد. به‌طوری که به گفته ایمانی، نایب‌رئیس بنیاد توانمندسازی گندم‌کاران مزارع گندم در استان‌های سیل‌زده بین ۲۰ تا ۱۰۰ درصد دچار خسارت شدند و به همین دلیل حدود یک میلیون تن گندم از بین رفت.

افزایش نیافتن تعداد سیلوهای گندم

با وجود این‌که دولت باید همزمان با افزایش تولید گندم در کشور و افزایش ذخایر استراتژیك خود به ساخت سیلوهای بیشتری مبادرت ورزد، ولی متاسفانه در این زمینه چند سیلو در برخی استان‌ها که عمدتاً گندم کمی هم تولید می‌کنند ساخته شده است. به همین دلیل برخی از کشاورزان در استان‌های غربی کشور بعد از مراجعه به سیلوها متوجه شدند ظرفیت این سیلوها پر است به این منظور گندم خود را به دلالان فروختند.

قیمت بذر گندم

برای سال زراعی جدید کشاورزان باید بذر گندم را از دولت با قیمت زیادی خریداری کنند به همین دلیل بسیاری از کشاورزان گندم خود را برای این کار اختصاص داده‌اند به‌طوری که به گفته ایمانی، نایب‌رئیس بنیاد توانمندسازی گندم‌کاران، کشاورزان این بذر را یك ماه دیگر باید کیلویی ۲۶۵۰ تومان خریداری کنند. این در حالی است که باید گندم خود را به نرخ ۱۷۰۰ بفروشند، به همین دلیل با ضرر ۹۵۰ تومانی به ازای هر کیلوگرم مواجه خواهند شد.

تولید گندم در ۵ سال اخیر

طی سه دهه اخیر قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی فراز و فرودهای زیادی را تجربه کرده است به‌گونه‌ای که در برخی از برهه‌های زمانی همچون سال‌های ۷۹ تا ۸۳ و ۹۲ تا ۹۵ که نرخ خرید گندم متناسب با نرخ تورم و همچنین متناسب با شرایط بازار بود تولید این محصول اساسی روند صعودی را تجربه کرده و در سال‌های ۸۳ و ۹۵ کشور در تولید گندم خودکفا شده است. اما در برخی از برهه‌های زمانی از جمله سال‌های ۸۷ تا ۹۱ و ۹۶ تا ۹۷ شاهد عدم افزایش مناسب قیمت بودیم و نتیجه آن قاچاق گندم به دیگر کشورها، فروش گندم به واحدهای دام و طیور و دلالان و درنهایت خروج میلیون‌ها دلار ارز از کشور بابت جبران این خسارت و واردات گندم به کشور بوده است.

کاهش خرید گندم از کشاورزان

علی‌قلی ایمانی، نایب‌رئیس بنیاد توانمندسازی گندم‌کاران در همین خصوص گفت: دولت طی سال جاری حدود هشت میلیون تن گندم از کشاورزان خریداری کرده که نسبت به سال گذشته بیش از ۲۳ درصد کاهش داشته است. در همین خصوص هاشمی، رئیس بنیاد توانمندسازی گندمکاران با تأیید کاهش میزان خرید تضمینی گندم در سال جاری نسبت به سال گذشته، گفت: پایین بودن قیمت اعلامی گندم از سوی دولت، مصرف این محصول در خوراك دام و ذخیره گندم در انبارهای کشاورزان به امید افزایش قیمت طی ماه‌های آینده از جمله دلایل اصلی کاهش میزان خرید تضمینی گندم در سال زراعی جاری است. کاهش خرید تضمینی گندم در حالی است که در سال جاری به دلیل افزایش بارش‌ها، میزان تولید در مقایسه با سال گذشته افزایش یافته است.